

13 жовтня 2008 року не стало Гійома Депардьє — актора, на чиєму рахунку понад тридцять кіно- і телевізійних ролей. Чимало для будь-якого актора. Особливо ж для того, який прожив лише тридцять сім років.

Ще 1995 року Гійом отримав найвищу відзнаку французького кінематографа — премію «Сезар» — як молода надія кіно за роль у стрічці П'єра Сальвадорі «Підмайстри». Його ж останні ролі — в експериментальному мюзиклі Сержа Бозона «Франція» чи соціально-психологічній драмі «Версаль» П'єра Шоллера — засвідчили, що за ці тринадцять років актор зумів повною мірою утвердитися в французькому кінопросторі, знайшовши в ньому власне, й, до того ж, далеко не останнє місце.

Роксоляна Свято

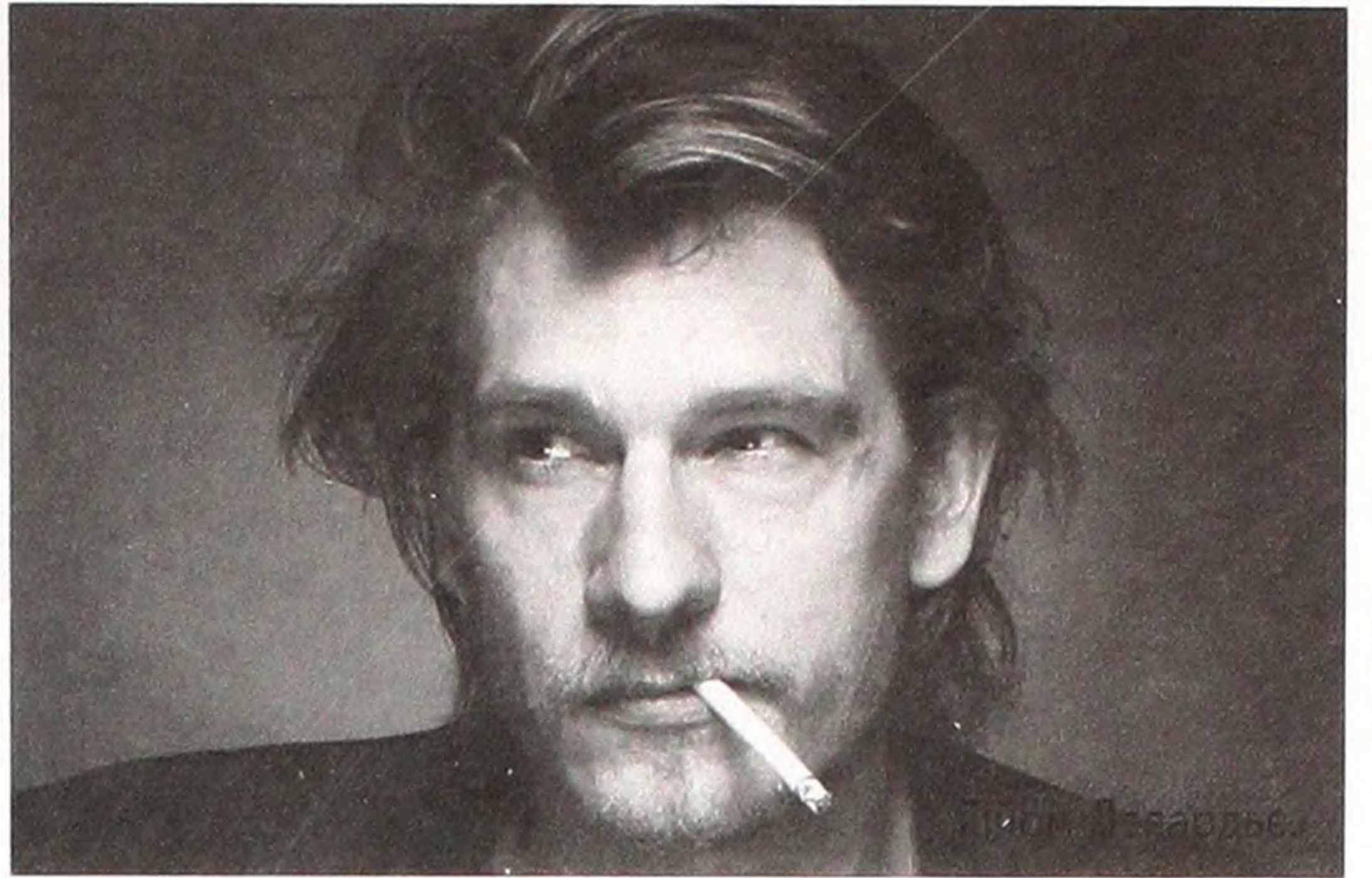
«Enfant terrible» французького кіно

Та існувало також амплуа, з яким Гійом уперто боровся чи не все своє життя, — амплуа сина знаменитого батька. Не таємниця, що стосунки в зіркових родинах часто бувають напруженими. Однак така відверта взаємна ворожнеча, яка роками тривала між Жераром і Гійомом Депардьє, така кількість взаємних звинувачень, свідками якої час від часу ставали мільйони читачів світських хронік французьких журналів і газет, трапляється не часто.

Гійом, який чи не все дитинство провів на знімальних майданчиках — крім батька, акторкою була його мати, Елізабет Депардьє (дівооче прізвище — Гіньйо), а невдовзі й молодша сестра Жулі, — вже в три роки зіграв свою першу роль у стрічці Клода Горетти «Не такий вже й поганий» («Pas si méchant que ça»). Напевно, вибір професії в таких родинних обставинах був питанням умовним. Хоча відомо, що свого часу Гійом мав намір стати професійним музикантом, створив навіть власну рок-групу, а вже в двотисячні написав оперу та чимало пісень для французьких шансоньє. Втім, акторська професія стала врешті його головним заняттям. Як людина тонкої психічної організації він гостро відчував брак батьківської опіки й уваги (саме це він найчастіше закидав Депардьє-старшому в численних інтерв'ю, називаючи себе небажаною дитиною)¹. Свої ж дитячі комплекси й нестачу любові він досить рано почав компенсувати бунтами.

Ледь не з п'ятнадцяти років почалися його конфлікти з правоохоронними органами, а вже в сімнадцять його було засуджено до трьох років ув'язнення за вживання, зберігання та поширення героїну.

1996 року, даючи інтерв'ю Марку-Олів'є Фожієлю (пізніше, на основі серії таких інтерв'ю, з'явиться біографічна книжка-сповідь актора «Віддати все» («Tout donner»), Гійом Депардьє зізнається, що в свої двадцять п'ять років він уже одинадцять разів (!) заглядав в обличчя смерті, тричі потрапляючи в аварії й переживши вісім

«Всі ранки світу безповоротно минають...»

передозувань наркотиків².

Французька преса охрестила його «enfant terrible французького кіно», і ярлик талановитого, але розбещеного славою та статками юнака надовго причепився до Гійома.

Втім, не раз згадували журналісти й про бурхливу юність самого Жерара, вказуючи на генетичну схильність обох Депардьє до публічних скандалів.

Неприкаяний романтик

Перша серйозна роль Гійома в кіно — в історичній стрічці Алена Корно «Всі ранки світу» («Tous les matins du monde», 1991), екранізації однойменного роману Паскаля Кіньяра про французького композитора XVII століття Марена Марє. Гійом зіграв тут молодого Марє, талановитого, але трохи марнославного юнака, який приїхав навчатися гри на віолончелі в метра де Сент-Коломба. Тонке відчуття музики, зворушлива незграбність і юнацька наївність, а водночас прагнення будь-що стати знаменитим — усі ці психологічні нюанси Гійом зумів тонко передати на екрані. Його роман із донькою композитора, кар'єра при королівському дворі, потім сварка з учителем, смерть колишньої коханої та розкаяння в гріхах молодості — ось головні життєві віхи Марє, про які він згадує вже перед смертю (а роль старого Марє тут зіграв Депардьє-старший).

Вже тоді Гійомові пророкували «Сезара», та отримав він його лише через чотири роки за роль у фільмі відомого французького комедіографа П'єра Сальвадорі «Підмайстри» («Les Apprentis», 1995).

Згадуючи прізвище Сальвадорі, зауважу також, що цей режисер узагалі став «добрим ангелом» Депардьє-молодшого, знявши його в п'яти своїх стрічках, — починаючи з дотепної чорної комедії «Ніжна мішень» («Cible échaouante», 1992), де молодий актор зіграв разом із іменитим Жаном Рошфором (тут — киллером-невдахою) та Марі Трентіньян (іще однією талановитою донькою відомого батька-актора), й аж до стрічки «Продавці повітря» («Les

Гійом Депардьє у фільмі «Всі ранки світу» («Tous les matins du monde»). Режисер Ален Корно. Франція, 1991.

marchands de sable») 2000-го. Втім, комічне амплуа, хоча й принесло найбільше визнання акторові, все ж не стало головним для нього. Може, це й суб'єктивне сприйняття, та здається, що значно виразнішими та багатшими на нюанси є його драматичні ролі. Найвдаліші з його персонажів – майже завжди маргінали, страшенно чутливі люди, інколи також приховані ідеалісти, які несуть у собі незбагненний смуток світу й незрозумілий оточенню біль. Та, може, таке амплуа пасує акторові ще й тому, що й сам Гійом був таким трохи неприкаяним романтиком, назовні шорстким, але насправді дуже беззахисним (про його глибоку інтровертність, що напозір так суперечить його публічній поведінці, говорять чи не всі колеги та друзі). До того ж, біль для актора був далеко не абстрактним поняттям. Після фатальної аварії на мотоциклі 1995 року (з даху автівки, що їхала попереду, на дорогу впала валіза), Гійому зробили сімнадцять операцій на колінній чашечці, та 2003 року лікарям довелося ампутувати йому ногу. Крім того, ще під час першої операції в лікарні йому внесли складну інфекцію, що остаточно зруйнувала надію на повне одужання. Тож можна тільки уявити, як сприймає світ людина, що роками (!) відчуває нестерпний фізичний біль. Біль, який часом не зникав навіть після прийому морфію.

Знаковою для Гійома стала участь у стрічці Леоса Каракса «Пола Ікс» («Pola X», 1999). Тут він зіграв письменника П'єра, життя якого в одну мить змінюється через появу загадкової сестри Ізабелли (Катерина Голубева). Іншою його партнеркою у фільмі була Катрін Денюв, а всі троє ще 1997-го зіграли в короткометражці того ж режисера «Без назви» («Sans titre»). Денюв грає тут чи то значно старшу сестру, чи то маму П'єра (а інцестуальні мотиви в стрічці є наскрізними, тож така багатозначність, найімовірніше, є свідомо закладеною). Сам же П'єр, дізнавшись про існування Ізабелли, починає діяти непередбачувано. Він покидає маєток, відміння вже заплановане весілля й стає на шлях дедалі більшої маргіналізації і, зрештою, деградації. Якщо на початку фільму П'єр – багатий юнак, що веде сповнене приємних турбот життя, пише під псевдонімом прозу, яка приносить йому чималі прибутки, планує вигідне весілля з симпатичною молодою особою, то закінчує він ледь не клошаром, що за власним бажанням ізолювався від світу, страждає постійним безсонням і пише роман про «велику правду», який видавець зрештою назве нісенітницею.

Фільм, знятий у готичній стилістиці, сповнений загадок і натяків. Кожен із персонажів має чимало власних таємниць, про які глядач нічого певного так і не дізнається. Та, здається, в такому просторі недовомовленості й таємничості персонажеві Гійома Депардьє існувати найкомфортніше. Поза світом соціальних умовностей він може робити все, що вважає за потрібне, нікому нічого не пояснюючи. Байдуже, що зрештою це приводить його до цілковитої саморуйнації.

До слова, постать соціального маргінала з'являється і в одній з останніх робіт Гійома – в фільмі П'єра Шоллера «Версаль» («Versailles», 2008). Тут він зіграв уже справжнього клошара – мешканця нетрів парку Версаль, якому незнайома молода жінка підкидає свого п'ятирічного хлопчика. Не маючи особливого вибору, чоловік змушений вживатися (і, зрештою, це йому непогано вдається) в нову й незвичну для себе роль «батька мимоволі»*.

2002 року Депардьє-молодший зіграв також у психологічній стрічці «Шкіра ангела» («Peau d'ange») Венсана Переса – режисера й актора, який невдовзі буде його партнером по детективному фільму «Черговий аптекар» («Le pharmacien de garde», 2003). Тут Гійом з'являється в ролі Грегуара, молодого чоловіка, що приїхав на похорон власної матері, з якою не спілкувався багато років. Почуваючись у провінційному містечку, в оточенні малознайомих і чужих йому людей страшенно некомфортно (він, хоч і відчуває потребу примирення з минулим, все ж не може подолати власний страх перед зустріччю з ним), Грегуар через низку обставин знайомиться з зовсім юною Анжелік (Морган Море), чие ім'я недвозначно натякає на її ледь не ангельську сутність. Із нею він проводить лише одну ніч, та зв'язок, що зароджується між ними, виявиться майже метафізичним. Невдовзі доля зведе їх вже в зовсім інших обставинах. Анжелік, несправедливо звинувачена в убивстві, потрапляє до в'язниці. Відгороджена від світу, вона, втім, у якийсь момент стане найбільшою моральною підтримкою й порадицею для Грегуара, який робить спроби влаштувати власне життя. Символічна ж смерть дівчини стане підставою нарешті примиритися з власним минулим і піти на могилу матері.

Згадавши про любовне амплуа актора, не можу оминати й дві інших важливих у цьому контексті його ролі. Йдеться не так про класичне для французького кіно амплуа успішного й завжди чарівного героя-коханця, як про амплуа дуже чутливого героя, який, хоч і сам здатний бути ніжним (зовсім не типово для чоловіків, він не боїться власних сліз та емоцій), все ж шукає не меншої ніжності й розуміння у відповідь, а інколи може й мучити найближчих своїми сумнівами й стражданнями.

Однією з найкласичніших у доробку актора французькі критики називають роль молодого солдата Сімона у фільмі режисера Жана-Лука Х'юберта «Любов солдата» («Marthe», 1997), де йдеться про бурхливе кохання героя з молодою дівчиною Мартою, яка працює в тиловому госпіталі (її роль зіграла колишня пасія Гійома Клотильда Куро).

Іншу ж стрічку, яку згадуємо в цьому контексті, відібрали позаторік до офіційної програми Берлінале. Мова про екранізацію бальзаківського роману «Графиня де Ланж» Жака Ріветта – «Не чіпай сокиру» («Ne touchez pas la hache», 2007). Тут він зіграв французького генерала Армана де Монриво, який крутить роман зі світською левицею

Антуанеттою де Ланже (Жанна Балібар). Вже згодом, коли доля, здавалося, остаточно розводить закоханих, Арман випадково натрапляє на її слід на одному з іспанських островів. Актор чудово передав увесь спектр почуттів, породжених коханням, – від ніжного обожнювання й ледь не до авторитарного прагнення володіти істотою, яку любиш, та бажання помститися за нереалізовані мрії.

Від любові до ненависті...

Повертаючись до вічної теми батьків і дітей, зауважу, що взаємна ворожнеча не заважала Жерарові та Гійому грати в одних і тих самих стрічках. Хоча, якщо вірити пресі, особистих контактів на знімальному майданчику вони зазвичай уникали.

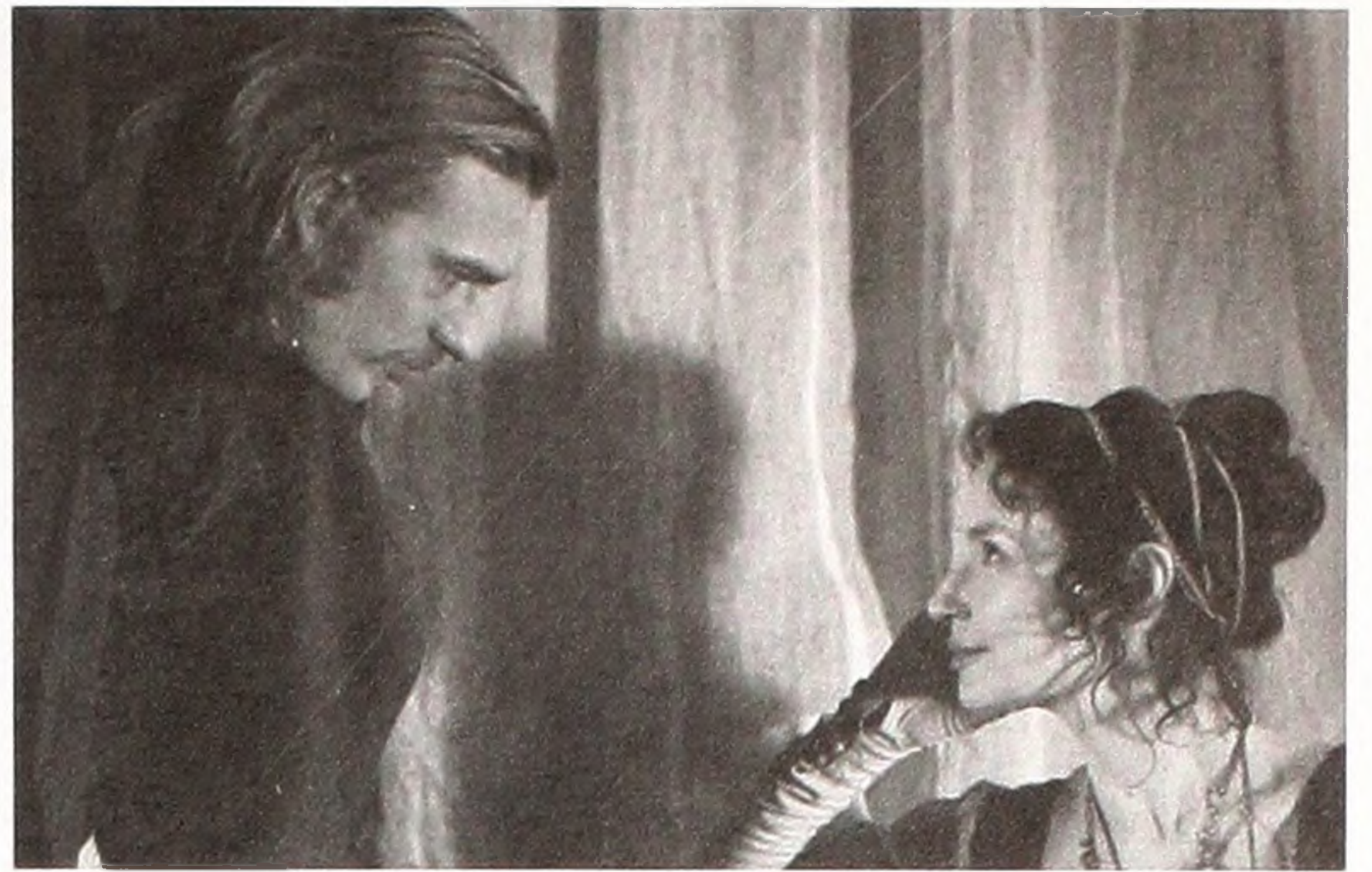
Після успіху «Всіх ранків світу», де два Депардьє зіграли одного й того ж персонажа в різному віці, такий хід повторить і Жозі Даян в успішному телевізійному серіалі «Граф Монте-Крісто». Молодий і сповнений наївних сподівань Едмон Дантес (Гійом Депардьє) і досвідчений, але огрубілий через усе пережите граф Монте-Крісто (Жерар Депардьє) – здається, ці амплуа були близькими й для обох акторів. До того ж, батько й син Депардьє, хоч і різної комплекції та зросту, все ж невлучно подібні в жестах, інтонаціях і навіть рисах обличчя.

Разом вони з'являться і в двох інших «історичних» серіалах – «Знедолених» та «Наполеоні». Хоча ім'я Депардьє-молодшого й губитиметься між сотень інших у прикінцевих титрах, на відміну від імені батька, чия присутність у будь-якій стрічці дозволяла продюсерам сподіватися на непоганий касовий збір.

Знаковою для обох акторів стала стрічка «Полюби свого батька» («Aime ton pere», 2002) Джейкоба Бергера, спільного канадсько-французько-британсько-швейцарського виробництва. Це був чи не перший за багато років фільм, у якому обидва Депардьє грали разом, до того ж, як і в стрічці «Не такий вже й поганий», їм випали ролі батька й сина.

В сюжеті неважко побачити й чимало подібностей зі справжнім життям обох акторів. Жерар тут – письменник Лео Шеперд, який щойно отримав Нобелівську премію з літератури й на своєму мотоциклі прямує на вручення нагороди до Стокгольма. Гійом – син-«невдаха» Поль, колишній наркоман, із яким родина давно перервала стосунки. Втім, Поль прагне відновити втрачені зв'язки, почати новий діалог, навіть попри бажання батька. Після того ж, як Лео ледь не загинув у дорожній катастрофі, Поль зважується на нечуваний для себе крок і «вкрадає» батька, роблячи його на кілька днів своїм заручником. Адже лише в такий спосіб Поль може змусити тата прислухатися до себе. Їдучи автобанами Північної Європи, батько з сином довго з'ясовують непрості стосунки. Взаємні звинувачення – в нещасливому дитинстві, постійному браку уваги й любові (з боку сина); в нескінченних клопотах, проблемах у родині, важкому характері (з боку батька) – засвідчують врешті, що цих двох людей, вже, здавалося б, таких далеких одне одному, все ж пов'язують тісні зв'язки. Зв'язки, які неможливо перервати одним лише вольовим зусиллям. Дарма, що часом від них більше болю, аніж радості.

В якийсь момент починає здаватися, що діалоги – не між Лео та Полем Шепардами, а між самими Жераром і Гійо-

Гійом Депардьє, Жанна Балібар у фільмі «Не чіпай сокиру» («Ne touchez pas la hache»). Режисер Жак Ріветт. Франція, 2007

мом Депардьє. Настільки подібними є взаємні звинувачення до випадів у французькій пресі й настільки правдоподібно звучать слова акторів.

Та очікуваного порозуміння так і не настає. Ані у фільмі, ані в реальному житті.

«Він справжній поет, який неймовірно зачіпає мене, та він страшенно важкий, невинуватий. На цей момент нас нічого не поєднує. Я перервав стосунки, бо не хочу більше бути (...) смітником, куди можна скидати все, що завгодно»³. Ці не раз цитовані різними виданнями слова Жерара Депардьє з'явилися у французькій газеті «Paris Match» невдовзі після чергового серйозного конфлікту Гійома з правоохоронними органами.

«Жерар Депардьє – боягуз, брехун і ледар (...) Він – єдиний з тих, кого я знаю, хто бреше навіть своєму психоаналітику. Він помішаний на бажанні, щоб його любили, і на потребі в грошах. Єдине, що ми маємо спільне, – це наші демони». І далі: «Я люблю його й ненавиджу з тих самих причин (...) Через його слабкість (...) Через те, як він уникає життя і бореться з ним одночасно»⁴. А це – зі згаданої автобіографії Депардьє-молодшого «Віддати все».

Та за цими словами можна відчутти не лише жорстокість чи взаємну ненависть, а й справжній біль і страждання двох близьких людей, які так і не зуміли зрозуміти й почути одне одного.

Гійом помер через загострення пневмонії, яку підхопив у Румунії на зйомках стрічки «Дитинство Ікара» («Enfance d'Icare», 2008) Олександра Йордашеску. Його згасання було несподіваним і дуже швидким. Хоча актора й доставили літаком до лікарні в передмісті Парижа, врятувати його вже не змогли. Крім своїх кіно- та телевізійних робіт і музики Гійом залишив по собі також семирічну доньку від шлюбу з акторкою Елізою Вантр.

1 James Smith David. Guillaume Depardieu: total eclipse of the son. In: The Sunday Times. – November 30, 2008.

2 Докладніше див.: Guillaume Depardieu // http://www.cinema-francais.kiev.ua/people/depardieu_guillaume2.htm

*Більше про цю стрічку читайте в статті про МКФ «Молодість» в журналі «Кіно-Театр» № 1.2009.

3 Ronald Bergan. Guillaume Depardieu. In: www.guardian.co.uk (Tuesday 14 October 2008) // <http://www.guardian.co.uk/film/2008/oct/14/obituary-guillaume-depardieu>

4 Les adieux sobres et pudiques - // France-Soir (18/10/08) // <http://guillaume-depardieu.forumpro.fr/articles-de-presse-f8/france-soir-les-adiieux-sobres-et-pudiques-18-10-08-t399.htm>